

Rapla Vallavalitsus

RAPLA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2018 - 2021

Rapla Hooldekeskuse eskiis. Autorid arhitektid Uko Künnap ja Andrus Vahrušev (U-Disain)

Rapla keskväljaku arhitektuurivõistluse võidutöö „Holly“. Autor arhitekt Siiri Vallner (Kavakava)

Sisukord

Sissejuhatus	3
Eelarvestrateegia olemus	3
Majandusprognoos.....	3
Ülevaade Rapla valla majanduslikust arengust.....	4
Põhitegevuse tulude prognoos	5
Põhitegevuse kulude prognoos	6
Põhitegevuse tulemi prognoos	8
Investeermistegevuse eelarveosa.....	9
Eelarve tulem.....	11
Finantseerimistegevuse eelarveosa.....	11
Likviidsete varade eelarveosa.....	12
Ülevaade valitseva mõju all olevatest üksustest.....	12
Finantsdistipliini tagamise meetmete täitmine ja konsolideeritud näitajad.....	13
Kokkuvõte	14
Lisa 1 Rahandusministeeriumile esitatav kokkuvõte.....	15

Sissejuhatus

Eelarvestrateegia olemus

Eelarvestrateegia on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan, mis seob valla prioriteetid, vajadused ja võimalused ning annab rahalised orientiirid kavandatud tegevuste realiseerimiseks. Eelarvestrateegia koostatakse neljaks eesseisvaks eelarveaastaks; täpsustatakse kolme aasta kavasad tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest ning täiendatakse ühe aasta võrra. Rapla valla eelarve on kassapõhine, seega eelarvestrateegia koostamisel on lähtutud kassapõhisest arvestusmetoodikast.

Eelarvestrateegia koostamisel lähtutakse järgmistest põhietappidest: põhitegevuse tulude ja - kulude prognoosimine; valdkondade kulude proportsioonide arvestamine lähtuvat prioriteetidest; investeerimis- ja finantseerimistegevuse vajaduse planeerimine; sõltuvate üksuste finantstegevuse olukord ja prognoos; finantsdistsipliini täitmise tagamine. Valla eelarvestrateegia elluviimine toimub valitsemisala arengu- ja tegevuskavade kaudu. Eelarvestrateegia lähtealused: omavalitsust reguleerivad õigusaktid ja lepingud, sh Rapla valla poolt vastuvõetud kehtivad õigusaktid, Riigi eelarvestrateegia 2018 - 2021, Rahandusministeeriumi 2017. aasta kevadprognoos, Eesti Panga majandusprognoos aastaks 2017 ja – kommentaarid; perioodi 2014 – 2020 EL vahendite planeeritav kasutamine.

Eelarvestrateegias arvestatud põhimõtted: plaanid on konservatiivsed ja jätkusuutlikud - arvestatav eelarveline kate uutele tegevustele on prioriteetide ümbervaatamine valdkondade siseselt ja valdkondade üleselt; eelarvedistsipliini ja otsustusprotsessi selguse mõttes tehakse vajalikud strateegilised otsused eelarvestrateegia koostamisel kord aastas; põhitegevuse kulude kasv on väiksem kui -tulude kasv ning eesmärgiks on valla omaosaluse (põhitegevustulemi) kasv, mis võimaldab järgnevatel perioodidel tagada laenu- ja intressimaksete tagasimaksed ja investeringute omaosaluse katmise.

Prognoosi eeldused: Rapla valla elanike arv püsib 9 250 inimese piires, maksumaksjate osakaal elanikkonnast pigem kasvab; keskmise brutopalga kasv Rapla vallas 5% aastas; maamaksu laekumine jääb samale tasemele; tulud kaupade ja teenuste müügist ning majandamiskulud tõusevad vähemalt tarbijahinnaindeksi tõusu mahus; personalikulud tõusevad arvestades keskmist palga nominaalkasvu (3%-5%) ja riigitoetuste maht jääb samale tasemele, va gümnaasiumi toetuste osa, mis on eelarve tulude ja kulude osast välja viidud.

Eelarvestrateegia on aluseks järgneva aasta eelarve koostamisel ning esitatakse arengukava ühe osana. Antud strateegia materjal täpsustab investeringu- ja finantseerimiskava ning täpsustab 2018 aastal planeeritavat palgavahendite tõusu.

Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse (ETHS) muudatusele ei pea KOVid, kes ühinevad, käesoleval aastal uut eelarvestrateegiat tegema.

Majandusprognoos

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab rahandusministeeriumi 2017. aasta kevadprognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2017. aastal 2,4% ja edasi ca 3%. Euroola majanduskasv on järgmistel aastatel aeglasem, kui varem oodatud (Eesti Pank). Majanduskasvu aeglustumise üheks põhjuseks on ettevõtete investeringute prognoositust aeglasem tõus: oluleseks saab järgmistel perioodidel investeringu mahtude tõus, samuti nende tuleviku vaate efektiivsus ja nutikus.

2017. aasta I kvartalis kiirenes majanduskasv võrreldes 2016. aasta I kvartaliga 4,4%, toeks tugev välisnõudlus ja tõusuteel investeringud. Niivõrd kiire oli majanduskasv viimati 2012. aastal. I kvartalis oli Eesti majanduskasv üks Euroopa Liidu kiireimatest, ületades EL keskmist enam kui kahekordselt. Välisnõudlus püsib kõigi eelduste kohaselt tugev ning investeringud on kasvamas.

Planeeritult jääb majanduskasvu vedajaks 2017. aastal sisenõudlus, kuigi I kvartalis jäi see oodatust madalamaks (suurenedes 2016. aasta algusega võrreldes vaid 0,6%). Nii suurt aeglustumist jaekaubandusstatistika ei ennustanud, kuigi teatud eratarbimise vähenemine oli oodatav eelkõige tarbijahinnaindeksi kiire tõusu tõttu (I kvartalis 3%). Osaliselt vähendab sisenõudlust ka palgakasvu aeglustumine (7,6%lt 5,7%ni) ja säästmiskäitumine.

Elanike sissetulekud ja ostujõud on kasvanud, majapidamiste tarbimise kasv on edestanud majanduskasvu mitmel aastal. Olukord tööturul on palgatöötajale endiselt soodne – palgakasv on vaadeldav perioodil kiirem kui hinnatõus. 10%line miinimumpalga tõus 2017. aastal tõstab keskmist palka täiendava 0,5 protsendipunkti võrra; 2018. aasta tulumaksuvaba miinimumi tõus tõstab madalama palgaga töötajate netopalka kuni 10%. Tarbimise kasv hakkab eelseisval perioodil aeglustuma seoses hinnatõusu kiirenemisega: muudatused maksupoliitikas tõstavad järgnevatel aastatel toorainete ja teenuste hindu.

2016. aasta sügisel lõppes üle kahe aasta väldanud hinnalangusperiood ning inflatsioon on hakanud kiirenema (2014. aastal pidurdus tarbijahindade tõus ja 2015. aastal oli tarbijahinnaindeks negatiivne). Riigipoolsed kavandatavad meetmed, toiduainete ja naftahindade hinnalanguste peatumine ja võimalik tõusutrend järgnevatel perioodidel kiirendab alates 2017.

aastast tarbijahindade tõusu. Eeldusel, et toorainehindade suuremaid kõikumusi ei esine, stabiliseerub tarbijahindade tõus prognoosiperioodi lõpus 2% juure.

Palku jäävad survestama kahanev tööeline elanikkond ja majanduse muutumine tööjõukeskemaks. Alampalga jõuline kasv sunnib lõpetama odavamal tööjõul põhinevaid ärimudeleid ning see võib suurendada tööpuudust ja majanduse pikaajalist kasvuväljavaadet kahjustada (Eesti Pank, Ardo Hansson).

Hõive hakkab vähenema: ühelt poolt väheneb tööjõud ja teiselt poolt vajavad ettevõtted tehnoloogilise arengu tõttu järjest vähem töötajaid. Hõive võib väheneda ka mõnes eksporditavas harus, samuti vähendab riigireform töötajate arvu avalikus sektoris. Prognoositaval perioodil kasvab palgatulu 5 – 5,4%. Tööjõu nappus võib palgakasvu siiski kiirendada prognoositust enam. Töötuse määr hakkab tõusma ja prognoosiperioodi lõpuks võib jõuda 10% lähedale.

Tabel 1 Majandusprognoos näitajate kaupa (Rahandusministeeriumi 2017. aasta kevadprognoos)

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
SKP reaalkasv	1,6	2,4	3,1	2,8	2,7	2,7
Tarbijahinnaindeks	0,1	3,3	2,7	2,5	2,5	2
Tööhõive kasv	0,6	0,5	0,2	0,1	0	0,1
Tööpuuduse määr	6,8	7,8	8,9	9,5	9,6	9,6
Keskmine palk	1 144	1 211	1 272	1 340	1 411	1 482
Palga nominaalkasv	7,4	5,9	5	5,4	5,3	5,1
Palga reaalkasv	7,2	2,5	2,3	2,9	2,7	3

* prognoos

Ülevaade Rapla valla majanduslikust arengust

Rapla valla elanikkond moodustab Eesti rahvastiku koguarvust (1,35 miljonist elanikust) 0,68%. Registriandmetel elas seisuga 31.12.2016. siin 9 239 inimest. Rapla valla elanike arv väheneb. Suuremad muutused toimuvad võrrelduna eelmise perioodiga vanuserühmas 0-6 eluaastat (arvuline koosseis vähenes 4%); väheneb tööealise elanikkonna arv ja suureneb üle 65. aastaste arv elanikkonnast (2% muutused). Aasta aastalt kasvab üle 65. aastaste osatähtsus elanikkonnast.

Tabel 2 Rapla elanike vanuseline koosseis ja muutused ajas

	31.12.2016	31.12.2015	Muutus 2016/2015	Muutus 2016/2006
Elanike arv kokku, sh	9239	9296	-57	-423
<i>Lapsed 0-6 aastased</i>	732	759	-27	45
<i>Noored 7 - 18 aastased</i>	1246	1224	22	-267
<i>Tööealised 19 - 64</i>	5521	5608	-87	-501
<i>Üle 65 aastased</i>	1740	1705	35	300
Sünnid kokku, sh	76	66	10	-24
Surmad	114	87	27	-15
Maksumaksjate aasta keskmine arv	4 238	4 252	-14	-204
Registreeritud töötute arv Rapla vallas	203	221	-18	145
Registreeritud töötute arv Rapla maakonnas	752	892	-140	542

Valla elanikkonnast moodustavad lapsed (0-18) 21,4% (riigis tervikuna 19,4%), tööealised (19-64) elanikud 59,8% (riigis tervikuna 61,7%) ja üle 65 aastased 18,8% (riigis tervikuna 18,9%).

Tabel 3 Elanike vanuseline koosseis ja maksumaksjate osatähtsus elanikkonnast

	Eesti kokku		Rapla maakond		Rapla vald	
	31.12.2016	%	31.12.2016	%	31.12.2016	%
Elanike arv kokku, sh	1 352 320	100%	34 613	100%	9 239	100%
<i>Lapsed alla 6 aastased</i>	100 304	7,4%	2 498	7,2%	732	7,9%
<i>Noored 7 - 18 aastased</i>	162 038	12,0%	4 405	12,7%	1 246	13,5%
<i>Tööealised 19 - 64</i>	834 403	61,7%	21 133	61,1%	5 521	59,8%
<i>Üle 65 aastased</i>	255 575	18,9%	6 577	19,0%	1 740	18,8%
Maksumaksjate aasta keskmine arv	594 317	43,9%	15 416	44,5%	4 238	45,9%

Rapla valla tulubaas sõltub maksumaksjast ja tema sissetulekust. Rapla valla maksumaksja on kodanik, kes on registreeritud Rapla valla elanike registris 01. jaanuari seisuga. Rahandusministeeriumi andmetel oli 2016. aastal Rapla vallas keskmine maksumaksjate arv 4 238 maksumaksjat (vähenemine võrreldes 2015. aastaga -14 maksumaksjat).

Viimastel aastatel on Rapla valla elanikkond vähenenud. Elanikud liiguvad vallast välja, peamine sihtkoht on Tallinn; riigist välja liikumine on viimasel aastal pidurdunud. *Strateegias on arvestatud, et lasteaia-, kooli- ja hoolekandeesutuse kohtade olemasolu võimaldab inimestel tööprotsessis osaleda ning vabaaja veetmise, sportimis- ja huvihariduse võimaluste suurenemine, elukeskkonna parendamine toob Rapla valla piirkonda uusi elanike ja elanikkonna vähenemine pidurdub.* Maksumaksjate arv kasvab ning osatähtsus elanikkonnast tõuseb 46% lähedale (Eesti keskmine 44%). Sissetulekute kasv kasvab järgneval 2017 - 2018. kiiremini, kui Eesti keskmine; alates 2019. aastast on sissetulekute kasvuks planeeritud majandusprognosis toodud keskmine sissetulekute kasv.

Keskmiseks palga nominaalkasvu arvestamise aluseks alates 2017. aastast on rahandusministeeriumi kevadprognosis. Planeeritav tulumaksu laekumise kasv järgnevatel aastatel on keskmiselt 5,2 - 5,6 protsenti.

Tabel 4 Elanike ja maksumaksjate arv, keskmine sissetulek ja planeeritav tulumaksu laekumine

	2016	2017*	2018*	2019*	2020*	2021*
Elanike arv	9 239	9 250	9 260	9 270	9 280	9 290
Maksumaksjate arv*	4 238	4 242	4 255	4 259	4 259	4 263
Maksumaksjate arvu muutus	-0,3%	0,1%	0,3%	0,1%	0,0%	0,1%
Väljamaksed füüsilistele isikutele*	53 907 360	57 738 556	61 039 007	64 399 449	67 812 620	71 342 334
Sissetulek inimese kohta kuus	1 060	1 134,20	1 195	1 260	1 327	1 394
Planeeritav sissetuleku kasv Rapla vallas	5,8%	7,0%	5,4%	5,4%	5,3%	5,1%
Sissetuleku kasv Eestis (maksuamet)	4,3%	5,5%	5,0%	5,4%	5,3%	5,1%
Tulumaksu laekumine*	6 345 078	6 697 673	7 080 525	7 470 336	7 866 264	8 275 711
Tulumaksu laekumise kasv	2,7%	5,6%	5,7%	5,5%	5,3%	5,2%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	11,60%	11,60%	11,60%	11,60%	11,60%	11,60%
Maksumaksjate osatähtsus elanikkonnast	45,9%	45,9%	45,9%	45,9%	45,9%	45,9%

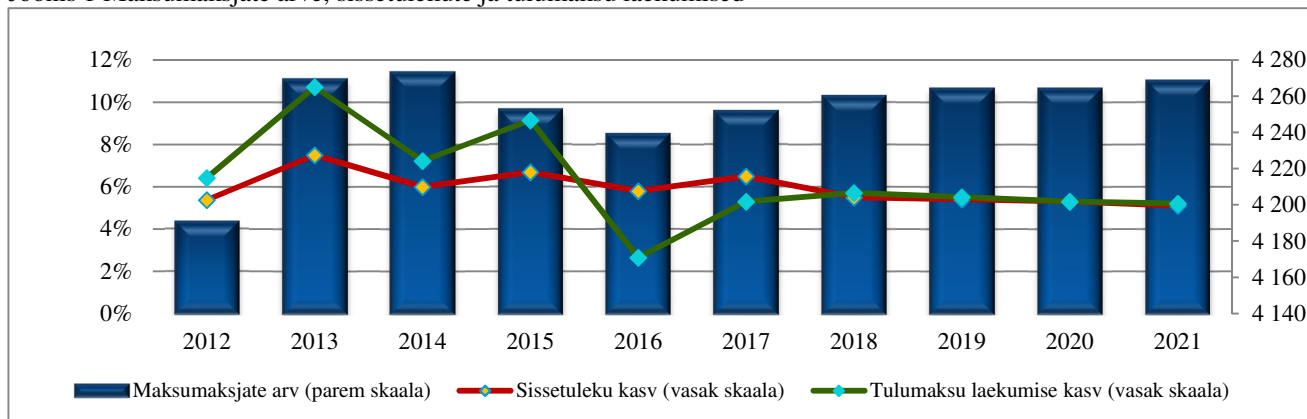
Rapla valla tugevuseks võib lugeda ettevõtluse jätkusuutlikust ja maksumaksjate suurt osatähtsust elanikkonnast. Kuigi elanikkond vananeb on maksumaksjate osatähtsus kõrge st. jätkatakse töөлkaamist ka peale pensioniea saabumist.

Põhitegevuse tulude prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi tulusid: *maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused tegevuskuludeks, muud tegevustulud.*

Aastatel 2018 - 2021 kasvavad Rapla valla põhitegevuse tulud keskmiselt ca 1% aastas. Võrreldes 2017. aastaga kasvavad põhitegevuse tulud 2021. aastaks ligikaudu 675 tuhat eurot. Põhitegevuse tulude kasv tuleneb tulumaksu planeeritavast kasvust. Maksutulude kasvu aluseks on planeeritav sissetulekute suurenemine vastavalt rahandusministeeriumi kevadprognosile. Elanikkond väheneb ja maksumaksjate arv oluliselt ei kasva (vt. tabel.4; joonis 1).

Joonis 1 Maksumaksjate arve, sissetulekute ja tulumaksu laekumised

Maamaksu osas on arvestatud, et maksustatava maa maksumäär, mille kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu on tõstetud maksimum määradeni ja jääb vaadeldaval perioodil ligikaudu samale tasemele. Väheneb täiendavate soodustuste osatähtsus üldsummas.

Kaupade ja teenuste müügist saadav tulu moodustab ca 10% põhitegevuse tuludest. Arvestatud on hariduse - ja huvialaasutustest laekuvate õppetaskude, üüritulude ja hoolekandeteenuste laekumiste tõusuga tarbijahinnaindeksi tõusu mahus. 2019. aastast väheneb arvlennite tulu teiste omavalitsustega gümnaasiumi kohatasu osas (riigigümnaasiumi avamine 01.09.2018. aasta).

Riigi poolt eraldatavate sihtotstarbeliste püsiotetuste maht püsib vaadeldaval perioodil samas suurusjärgus. 2019. aastal on toetusfondi osa vähendatud gümnaasiumi õppe rahastamise osas (õpetajate töötasu, toitlustus, õppevahendid). Lõppevad ka kaks SA Innove projekti, millega toetati tegevuskulusid (Rapla Lasteaed Kelluke, Rapla Täiskasvanute Gümnaasium).

Tasandusfondi eraldamise aluseks on arvestusliku keskmise tegevuskulu ja arvestuslike tulude vahe. Vahe kaetakse kehtestatud koefitsiendi ulatuses. Strateegias on arvestuse aluseks Rahandusministeeriumi kodulehel saadav arvestusfail, mis võimaldab arvutada tasandusfondi ligikaudse eraldise. Arvestades planeeritud tulumaksu tõusu ei ole järgnevatel perioodidel tasandusfondi makseid ette näha. Tasandusfondi eraldis sõltub riigieelarves tasandusfondi arvatud vahendite kogumahust ning kõikide KOV-de näitajatest (tasandusfondi peamine eesmärk on tasandada kohalike omavalitsuste omavahelisi võimalusi kulude tegemisel).

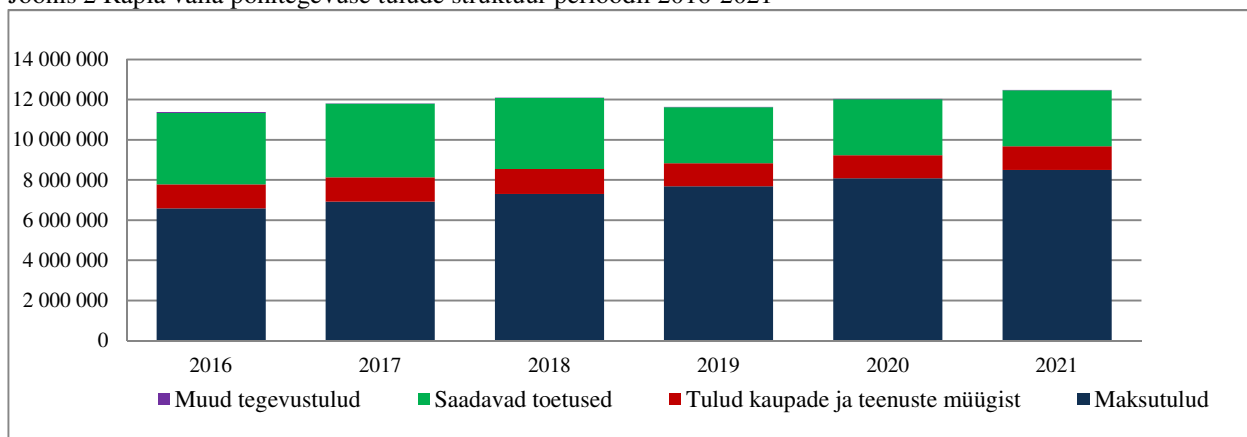
Muudes tegevustuludes on kajastatud ressursitasud vee erikasutusest, mis on planeeritud samas suurusjärgus eelneva perioodiga. 2017. aastast on keskkonnatasude jaotuspõhimõtted muutunud. Kaevandamisõiguse tasude muutmise kompensatsiooni arvutamisel on võetud aluseks kaevandamisõiguse tasu ja tasandusfondi eraldise arvestuslik muutumine 2017. aastal võrreldes 2013. aastaga. Kohaliku omavalitsuse üksusele, kellel kaevandamisõiguse tasu arvestuslik muutumine on negatiivne ja tasandusfondi eraldise arvestuslik muutumine vähenemist ei kata, kompenseeritakse 2017. aastal 95%, 2018. aastal 85%, 2019. aastal 75%, 2020. aastal 65%, 2021. aastal 55%, 2022. aastal 45%, 2023. aastal 35% ja 2024. aastal 25%. Rapla vallas on kaevandamisõiguste tasude muutmise seotud arvestuslik tulude vähenemine summas 19 489 eurot. Kompensatsiooni kasutamise otsustab kohaliku omavalitsuse üksus. Jäätmehoolduse arendamist toetati jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Alates 01.01.2017. aastast toetatakse omavalitsusi jäätmeaaduse § 72 lõike 4 tingimuste täitmisel vastavalt riigieelarve võimalustele: kohalikele omavalitsuse üksusele antakse läbi toetusfondi jäätmehoolduse arendamise kulude osaliseks kulude katmiseks toetust.

Eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud on toodud alljärgnevas tabelis:

Tabel 5 Põhitegevuse tulud perioodil 2016 – 2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava	Muutus 2021/2017 summaliselt
Põhitegevuse tulud kokku	11 381 942	11 828 164	12 126 335	11 662 385	12 064 584	12 502 773	674 609
Maksutulud	6 585 838	6 935 376	7 320 525	7 710 336	8 106 264	8 515 711	1 580 335
sh tulumaks	6 345 078	6 697 673	7 080 525	7 470 336	7 866 264	8 275 711	1 578 038
sh maamaks	240 760	237 703	240 000	240 000	240 000	240 000	2 297
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 194 271	1 215 500	1 237 378	1 133 119	1 131 947	1 154 586	-60 914
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 555 554	3 660 288	3 550 973	2 801 035	2 808 030	2 813 767	-846 521
sh tasandusfond (lg 1)	105 588	102 527	71 400	0	0	0	-102 527
sh toetusfond (lg 2)	3 103 389	3 251 156	3 254 975	2 617 104	2 620 826	2 623 879	-627 277
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	346 577	306 605	224 598	183 931	187 204	189 888	-116 717
Muud tegevustulud	46 279	17 000	17 459	17 895	18 343	18 710	1 710

Joonis 2 Rapla valla põhitegevuse tulude struktuur perioodil 2016-2021

Põhitegevuse kulude prognoos

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegiast tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi kulusid: *toetused tegevuskuludeks, muud tegevuskulud*.

Eelarvestrateegia perioodil põhitegevuse kulude maht väheneb 214 tuhande euro võrra (vt tabel 6). Tegevuskulusid katvate toetuste ja majanduskulude tõusu arvestuslikuks aluseks on tarbijahinnaindeksi planeeritav tõus. Personalikulude tõusu arvestuslikuks aluseks omavalitsuse eelarvest tasustatavatel ametikohtadel on arvestatud aastatel 2018 - 2020. 2% ja aastatel 2020 - 2021. 5%, mis on ligilähedane rahandusministeeriumi prognoosiga. Toetusfondi vahenditest tasustatavad personalikulud on arvestustes 2017. aastaga samal tasemel. Tänaases strateegias on arvestamata huvitegevuse toetuse ja lasteaiaõpetajate palkade tõstmise jaotuspõhimõtetest tulenevate lisarahadega; antud vahendid peaksid kohalike omavalitsuse eelarvetesse lisanduma alates 01.09.2017. Vajadusel ja võimaluste olemasolul võib antud toetuste lisandumisel planeerida personalikulude tõusu aastatel 2018 – 2019. Personalikulude kiirem tõus aastatel 2018 - 2021. saab toimuda sisemiste ümberkorralduste arvel (koosseisude ja tööaja kasutuse üle vaatamine, juhtimiskulude vähendamine). Põhitegevuskuludest moodustavad personalikulud ca 60%, **tõus sõltub majanduskeskkonnast ja poliitilistest otsustest**. Personalikulude tõus 1% võrra suurendab põhitegevuse kulusid ca 70 tuhande euro võrra aastas. Kui riigi poolt kinnitatav õpetajate alampalk tõuseb planeeritust kiiremini, siis tuleb võimalusel prioriteedid üle vaadata ja tagada personalikulude tõus ka valla finantseeritavates valdkondades.

Planeeritud personalikulude muutused: 2018. aasta palgavahenditesse on arvestatud lisavahendid koondamiskuludeks seoses Riigigümnaasiumi moodustamisega. 2019. aastast on planeeritud gümnaasiumi palgavahendite vähenemine seoses Riigigümnaasiumi avamisega 01.09.2018. Tänaases strateegias ei ole arvestatud kahe gümnaasiumi ümberkorraldamisest tulenevate lisakuludega (v.a. personalikulu). Laste arvu vähenemisest tingituna on aastatel 2019 – 2020 vähendatud alushariduse personalikulusid 150 tuhande euro võrra (3 rühma).

Majanduskulud ja toetused (v.a. riiklikud toetused) suurenevad vastavalt tarbijahinna koefitsiendi tõusule. 2019. aastast on majanduskuludest väljas Rapla lasteaed Pääsupesa hoone haldamisega seotud kulud ning vähendatud vastavalt alushariduse personalikulusid. Reservfondi kulud on planeeritud aastatel 2018 - 2019 0,3% ja aastast 2020. 1% põhitegevustuludest. Reservfondi maht peab olema vastavalt Rapla valla finantsjuhtimise korrale 1% põhitegevusetuludest, aastatel 2018 -2019. tuleb eelneva perioodi jäägist antud vahe võimalusel katta.

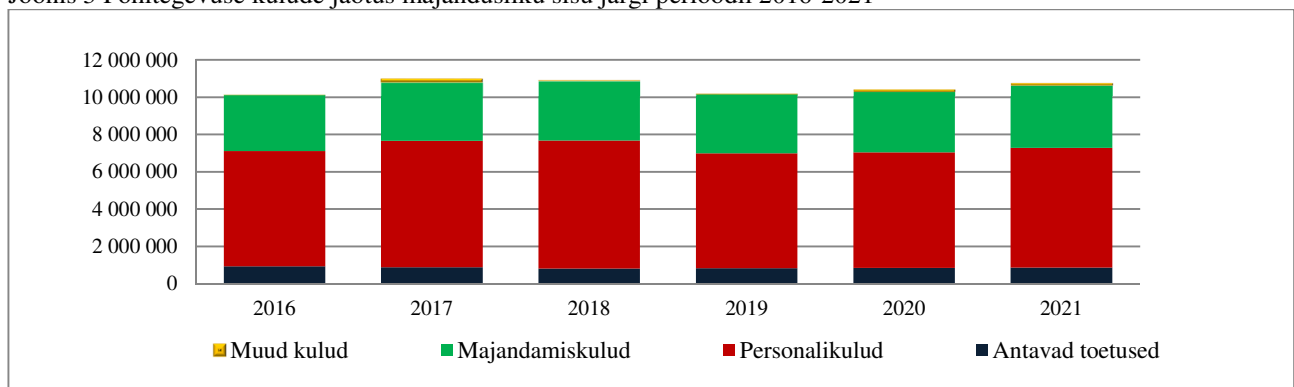
Rapla ja Hagudi raudteejaamade kavandatavad investeeringud, rajatiste teeninduskulud, võetavad laenud ja nende teeninduskulud on planeeritud perioodi 2017 - 2020 eelarvestrateegia tegevus- ja finantseerimistegevuse kuludesse. Antud rajatiste investeeringud teostatakse valla arengukava investeeringute kava ning valla eelarvestrateegia järgselt toetuse ja valla omafinantseeringu vahendite arvel. Rapla ja Hagudi projektidega rajatud ja korrastatud taristu iga-aastased ülalpidamiskulud kaetakse Rapla valla eelarve majanduskuludest.

Eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud:

Tabel 6 Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi perioodil 2016 – 2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava	Muutus 2021/2017 summaliselt
Põhitegevuse kulud kokku	10 151 838	10 949 497	10 865 393	10 214 215	10 424 162	10 735 320	-214 177
Antavad toetused tegevuskuludeks	927 924	880 383	814 477	828 474	854 821	866 585	-13 798
Muud tegevuskulud	9 223 914	10 069 114	10 050 916	9 385 741	9 569 342	9 868 735	-200 379
sh personalikulud	6 190 015	6 782 859	6 868 290	6 158 577	6 190 715	6 420 566	-362 293
sh majandamiskulud	3 031 387	3 105 603	3 146 247	3 192 177	3 257 981	3 323 141	217 538
sh muud kulud	2 512	180 652	36 379	34 987	120 646	125 028	-55 624

Joonis 3 Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi perioodil 2016-2021

Valla eelarvestrateegia elluviimine toimub valitsemisala arengu- ja tegevuskavade ja valdkonnas seatud prioriteetide kaudu.

Valitsemise valdkonnas on suund efektiivsuse suurendamisele: uued IT lahendused: E –arvetega arvlemine, E – riigihanked, koolides ja lasteaedades E- kool ja E- lasteaed. Lähiaja prioriteediks on haldusreformi edukas elluviimine.

Eesmärgiks on luua tingimused, et 01.01.2018 saaks alustada oma tegevust uus Rapla vald. Kõikide valdade ametnikest koosnevad valdkondlikud töörühmad teevad ettevalmistusi uue valla õigusliku baasi kindlustamiseks. Uue 15.10.2017 valitava 27-liikmelise vallavolikogu jaoks valmistatakse ette valla alusdokumentide (põhimääruse ja ametiasutuse struktuuri) kavandid.

Majanduse valdkonna prioriteediks on elukeskkonna atraktiivsuse suurendamine, sh kesklinna kavandamine; kergliiklusteede rajamine lähiasumite vahele; kruusateede tolmuwabaks viimine; tänavavalgustuse rekonstrueerimine ning vallaruumi jätkuv heakorrastamine. Prioriteediks on ettevõtlusaktiivsuse tõstmine ettevõtjatega koostöös; Rapla valla turundamine hea investeerimis-, töö- ja elukohana. Valla omandis olevate ehitiste renoveerimine ja energiasäästlikuks muutmine. Vallale mittevajalike kinnistute müük.

Kultuuri valdkonnas on prioriteediks valla maine ja tuntuse suurendamine läbi kultuuri- ja meelelahutusürituste ning kultuuriobjektide ja vabaõhusündmuste alade arendamise. Elanike hea tervise nimel on Rapla vald seadnud prioriteediks spordiobjektide arendamise ja kaasajastamise. Samuti on suund noorte huvitegevuse mitmekesistamisele (tehnilised alad, kunst).

Hariduse valdkonnas on esmane ülesanne koolivõrgu ümberkorraldamine. Eesmärgiks on valla õpilastele kvaliteetse ja konkurentsivõimelise põhihariduse omandamise võimaluste loomine kõigis valla koolides ning hariduslikele erivajadustega lastele ja õpilastele vajalike õpitingimuste loomine ja tugiteenuste tagamine. Vallas on tagatud kõigile lastele vanema soovil lasteaiakoht.

Kuna rahvastikuprognosis näitab langust nii lasteaialaste ja õpilaste osas, on otstarbekas leppida kokku minimaalne lasteaialaste arv lasteaiaühmas ja õpilaste arv koolis kooli astmeti. Vastavate arvude saabudes saavad alata läbirääkimised lasteaiaühma või kooli klassi edasise tegutsemise osas. Selline kokkulepe on vajalik, et tagada selge teadmine haridusasutuste laste vanematele ja töötajatele. Samuti on kokkulepe vajalik arengukavade menetlemisel.

Vallavolikogu võtab arutamisele haridusasutuse edasise tegutsemise juhul, kui lasteaialaste ja/või õpilaste arv on langenud kriitilise piirini:

1. Lasteaia liitühmas vähem või võrdne - 12 last (67% normist)
2. I kooliastmega koolis (1.-3.klass) vähem või võrdne – 15 õpilast ehk keskmiselt 5 õpilast klassis (21% maksimumist)
3. II ja III kooliastmega koolis keskmiselt 7 õpilast klassis (30% maksimumist).

Sotsiaalse kaitse valdkonnas on prioriteediks olemasolevate teenuste arendamine ja liikumine parema kvaliteedi ja kättesaadavuse suunas. **Vastavalt strateegiale planeeritakse uue Rapla Hooldekeskus ehitamist, mis tõstaks oluliselt teenuste kvaliteeti.** Täna hooldekeskuse ruumid on planeeritud ümber ehitada sotsiaaleluruumideks. Prioriteet on laste ja perede heaolu profiili koostamine, analüüs ja asjakohase sekkumise kavandamine.

Võimalusel viia valla pedagoogiliste töötajate töötasud (lasteaia- ja huvihariduse õpetajad) võrreldavale tasemele riigi poolt määratud õpetaja töötasuga. Väärtustada ja tagada sotsiaaltöö ja teistes valla finantseeritavates valdkondades töötavate töötajate personalikulude tõus. Võimalusel vaadata kõiki ametikohti palgasüsteemi osana, tõstes personalikulusid kõigis valdkondades.

Tabel 7 Põhitegevuse kulude jaotus valdkondade lõikes perioodil 2016 – 2021 (ei kajastu kulud, mis on tehtud tasandus- ja toetusfondi vahendite arvelt)

	2016 tegelik	2017 kava	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava	Tõus 2017-2021
Põhitegevuse kulud kokku	6 701 872	7 391 736	7 385 820	7 413 180	7 616 132	7 921 553	7,2%
01 Üldised valitsussektori teenused	869 498	1 081 463	938 085	955 663	1 060 695	1 106 921	2,4%
03 Avalik kord ja julgeolek	10 247	11 000	11 297	11 579	11 869	12 106	10,1%
04 Majandus	105 212	45 062	46 279	47 436	48 622	49 594	10,1%
05 Keskkonnakaitse	144 727	224 307	233 693	242 665	251 859	260 680	16,2%
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	185 730	188 773	193 843	198 080	184 418	187 634	-0,6%
07 Tervishoid	9 597	15 995	16 000	16 000	28 000	28 000	75,1%
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	1 278 417	982 611	1 006 251	1 050 302	1 074 382	1 109 642	12,9%
09 Haridus	3 515 080	4 116 220	4 255 086	4 187 552	4 233 341	4 415 401	7,3%
10 Sotsiaalne kaitse	583 364	726 305	685 286	703 902	722 947	751 575	3,5%

Põhitegevuse tulemi prognoos

Põhitegevuse tulemi prognoos on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevusetulemi peab olema positiivne või võrduma nulliga. Strateegiaperioodi eesmärgiks on põhitegevuse tulude - kulude ülejäägi saavutamine määral, mis tagab laenu ja intresside tagasimaksed ja võimaldab omaosaluse katmist planeeritavatele investeringutele. Strateegia perioodi

aastatel kasvavad tulud ja ka põhitegevustulemi positiivne väärtus, mis võimaldab tasakaalus või ülejäägiga eelarvet. Põhitegevuse tulem eelarvestrateegia perioodil on kajastatud järgmises tabelis:

Tabel 9. Põhitegevuse tulem perioodil 2016 – 2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava	Muutus 2021/2017 summaliselt
Põhitegevuse tulud kokku	11 381 942	11 828 164	12 126 335	11 662 385	12 064 584	12 502 773	674 609
Põhitegevuse kulud kokku	10 151 838	10 949 497	10 865 393	10 214 215	10 424 162	10 735 320	-214 177
Põhitegevuse tulem	1 230 104	878 667	1 260 942	1 448 171	1 640 421	1 767 453	888 787

Investeeringustegevuse eelarveosa

Strateegiaperioodil plaanitakse teostada olulises summas investeeringuid. Investeeringustegevuse eelarve on kogu strateegia perioodi jooksul negatiivne ehk investeeringustegevuse kulud ületavad investeeringuteks saadavaid tulusid. Negatiivset investeeringustegevuse tulemit võimaldab positiivne põhitegevuse tulem (investeeringute tegemise võimekus sõltub valla omafinantseerimise võimekusest) ja laenuvõimekus. Vaadeldaval perioodil kaetakse põhitegevusetulemiga laenu- ja intressi maksed ja projektide omaosalust. 2018 -2020. aastal tuleb lisaks kaasata investeeringustegevuse negatiivse väärtuse katmiseks laenuvahendid. Alates 2021. aastast katab põhitegevusetulem täna planeeritavad investeeringud.

Tulude osas on planeeritud aastatel 2018 – 2021 põhivara müügitulu 253 tuhat eurot lisaks AS Rapla Vesi vara väljaostumaksetele. Põhivara müügiotsusega (objektide väljasegitamine, enampakkumise korraldamine) alustati 2013. aastal ja aktiivne müügiotsus toimub planeeritult 2017 - 2021.

Tabel 10. Investeeringustegevus perioodil 2016 - 2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava
Investeeringustegevus kokku	-2 391 119	-1 106 035	-3 617 243	-2 858 677	-1 520 559	-726 438
Põhivara müük (+)	42 454	110 350	74 100	67 600	156 000	0
Põhivara soetus (-)	-3 227 417	-3 660 260	-5 362 148	-4 538 100	-1 720 900	-596 100
<i>sh projektide omaosalus</i>	-2 390 334	-1 160 703	-3 622 248	-2 795 419	-1 517 300	-561 100
Põhivara soetuseks planeeritav sihtfinantseerimine (+)	837 083	2 499 557	1 739 900	1 742 681	203 600	35 000
Finantstulud (+)	1 421	1 000	800	800	800	200
Finantskulud (-)	-44 660	-56 682	-69 895	-131 658	-160 059	-165 538

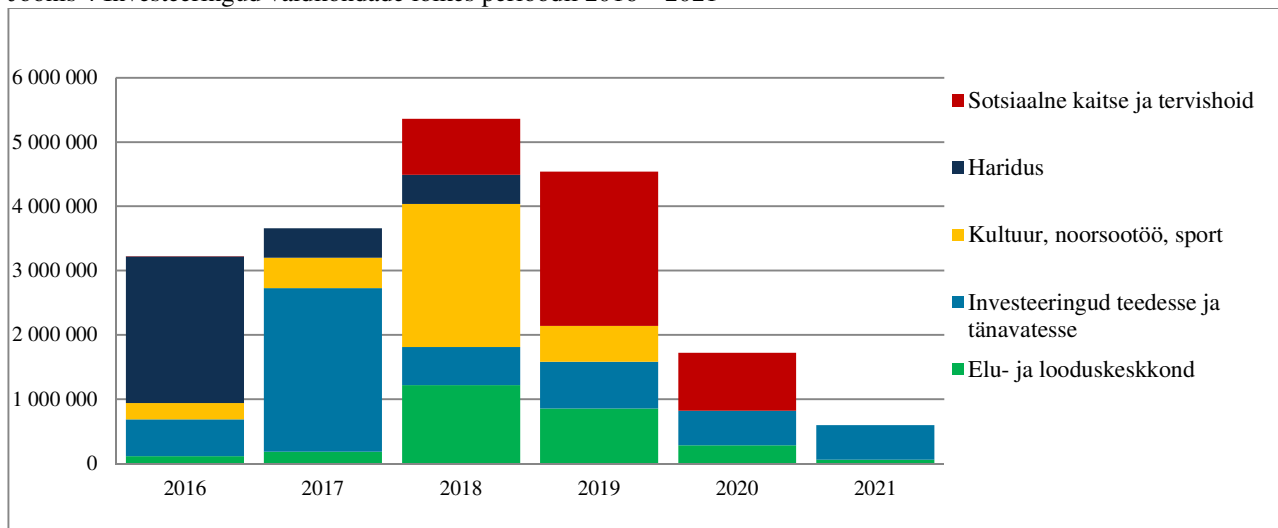
Käesoleva strateegia koostamise ajaks ei ole lõplikke otsuseid Euroopa Liidu toetusvahendite eraldamise osas. Uute projektide reaalne nimekiri ja maksumus sõltuvad konkreetsetest rahastamise otsustest. Valla võimekus panustada planeeritud investeeringustegevusse omavahenditest on aastatel 2018 - 2021. 31%, toetustega planeeritakse katta investeeringuid 30% ulatuses ja laenu vahendite arvelt 39%. Konkreetseid investeeringuobjektid eelarve strateegias aastateks 2018 – 2021 lähtuvad valla arengukavas toodud eelistustest ja *eelistatud on objektid, mille finantseerimiseks õnnestub saada toetusvahendeid.*

Tabel 11. Planeeritav põhivara müük 2017 - 2021

Objekti nimetus	Asukoht
Hoiuplats	Alu alevik, Kooli tn 3
Hoiuplats	Alu alevik, Kooli tn 5
Hoiuplats	Alu alevik, Kooli tn 8
Ait-Kuur	Ülejõe küla, Aida
Puukuur	Alu alevik, Lao 4a
Kinnistu	Rapla linn, Kodu tn 9
Aiamajad	Rapla Viljandi mnt 91g
Kodila lasteaed	Kodila küla, Kooli tänav 3
Garaaž	Alu alevik, Aiaääre tee 3
Garaaž	Rapla linn, Tallinna mnt 51a
Korter	Rapla linn, Võsa 20-1
Kinnistu	Rapla linn, Viljandi mnt 92A
Kinnistu	Iira küla, Leenisaua
Hoonestatud kinnistu	Kuusiku alevik, Mõisa tee 5
Rapla Perearstikeskuse hoone	Lasteaia 12, Rapla

Planeeritavad objektide hinnad on arvestatud arvestades turu situatsiooni ja müüke Rapla valla piirkonnas aastatel 2016-2017. Investeeringute kavast on majakarpide ehitus, arvestatud ei ole lisanduvate püsikuludega ja vajaliku inventari soetusega, kui eespool ei ole tegevusvaldkonna all seda eraldi välja toodud.

Joonis 4 Investeeringud valdkondade lõikes perioodil 2016 – 2021

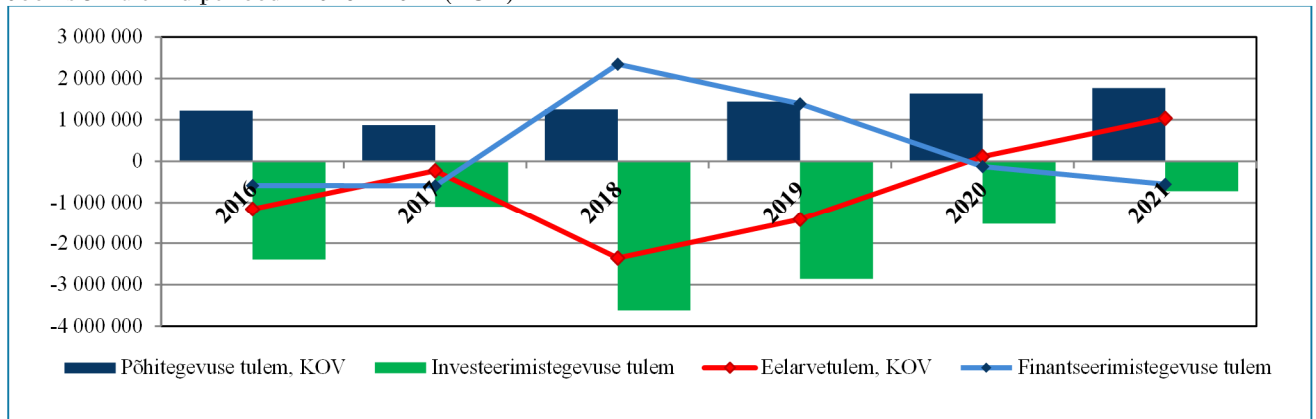
Tabel 12. Planeeritavad investeeringud objektide lõikes 2018 – 2021. aasta ja muutused aastatel 2017-2018.

	2017	2018	2019	2020	2021	2018-2021		
						maksumus kokku 2018-2021	s.h. toetus	s.h. valla eelarvest
HARIDUS	457 549	450 000	0	0	0	450 000	250 000	200 000
Alu Lasteaed-Algkooli (ja Alu Raamatukogu) rekonstrueerimine	65 729					0	0	0
Lasteaed Kelluke peamaja tilejäänud osa rekonstrueerimine	326 820					0	0	0
Lasteaed Päkapi küla soojustamine	50 000	450 000				450 000	250 000	200 000
Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi spordiplatside projekteerimine	15 000					0	0	0
SOTSIAALVALDKOND	0	873 180	2 400 000	900 000	0	4 173 180	800 000	3 373 180
Rapla Hooldekeskuse uue hoone põhiprojekti koostamine	0	264 180				264 180	0	264 180
Rapla Hooldekeskuse uue hoone ehitamine		600 000	2 400 000	900 000		3 900 000	800 000	3 100 000
Rapla Hooldekeskuse olemoleva hoone eelprojekti koostamine (sotsiaalpinnad)		9 000				9 000	0	9 000
KULTUUR, SPORT, NOORSOOTÖÖ	473 528	2 230 000	555 000	0	0	2 785 000	325 000	2 460 000
Rapla kultuuri- ja huvihariduskeskuse projekteerimine	23 128					0	0	0
Rapla kultuuri- ja huvihariduskeskus	0	2 000 000	325 000			2 325 000	125 000	2 200 000
Rapla staadioni rajamine (1.etapp)			80 000			80 000		80 000
Kunstmurukattega jalgpallistaadioni ehitus	120 000	230 000				230 000	100 000	130 000
Alu spordihoone akende vahetus ja katuse soojustamine	175 000					0	0	0
Tammemäe laululava eskiisprojekt	5 400					0	0	0
Tammemäe laululava väljaarendamine	150 000	0	150 000			150 000	100 000	50 000
MAJANDUS, TEHNILINE TARISTU JA LOODUSKESKKOND	2 729 183	1 808 968	1 583 100	820 900	596 100	4 809 068	2 346 181	2 462 887
Teehoiukava	446 200	591 000	727 600	540 600	540 600	2 399 800	353 600	2 046 200
Rapla-Alu kergliiklustee rajamine	406 922					0	0	0
Kastani ja Koidu tänava ettevõtluspiirkonna arendamine	1 525 176					0	0	0
Rapla Jaama tänava rekonstrueerimine, kergliiklustee rajamine, raudteejaama parkla laiendamine	149 532					0	0	0
Hagudi Jaama tänava rekonstrueerimine, kergliiklustee rajamine, raudteejaama parkla laiendamine	21 061					0	0	0
Rapla keskosa (kultuurikeskuse ümbruse, "hollivuudi platsi" ja turu piirkonna) planeerimine, projekteerimine ja väljaarendamine	123 392	1 072 468				1 072 468	1 016 481	55 987
Valla tänavavalgustuse rekonstrueerimine		90 000	800 000	224 800		1 114 800	836 100	278 700
Hajaasustusprogramm	21 400	20 000	20 000	20 000	20 000	80 000	40 000	40 000
Vesiroosi tervisepargi jätkuv väljaarendamine (s.h. terviseraja suur ring)	35 500	35 500	35 500	35 500	35 500	142 000	100 000	42 000
KOKKU	3 660 260	5 362 148	4 538 100	1 720 900	596 100	12 217 248	3 721 181	8 496 067

Eelarve tulem

Eelarve tulem võrdub põhitegevuse eelarveosa ja investeerimistegevuse eelarveosa summaga. Negatiivne eelarvetulem näitab, et planeeritavate investeeringute omaosaluste katmiseks jääb vahendeid puudu ja vajadus on laenuvahendite järgi. Negatiivne eelarve tulem tuleb katta kas täiendava laenuga või likviidsete varade arvelt. Tehtavad investeerimiskulutused mõjutavad negatiivselt valla finantspositsiooni suurendades võlakooormust, samas tuleb arvestada investeeringute sotsiaalmajanduslikku kasutegurit. Strateegia perioodi viimastel aastatel kasvavad planeeritavad tulud ja põhitegevustulemi positiivne väärtus, mis võimaldab valla oma vahendeid suunata investeringutesse.

Joonis 5 Tulemid perioodil 2016 – 2021 (EUR)

Finantseerimistegevuse eelarveosa

Finantseerimistehingud on eelarve tulemi katmiseks teostatavad finantstehingud (vt joonis 5). Netovõlakooormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakooormus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Laenude keskmiseks intressiks on arvestatud 1,5 – 3%. Laenu on planeeritud ainult investeringute omaosaluse katmiseks.

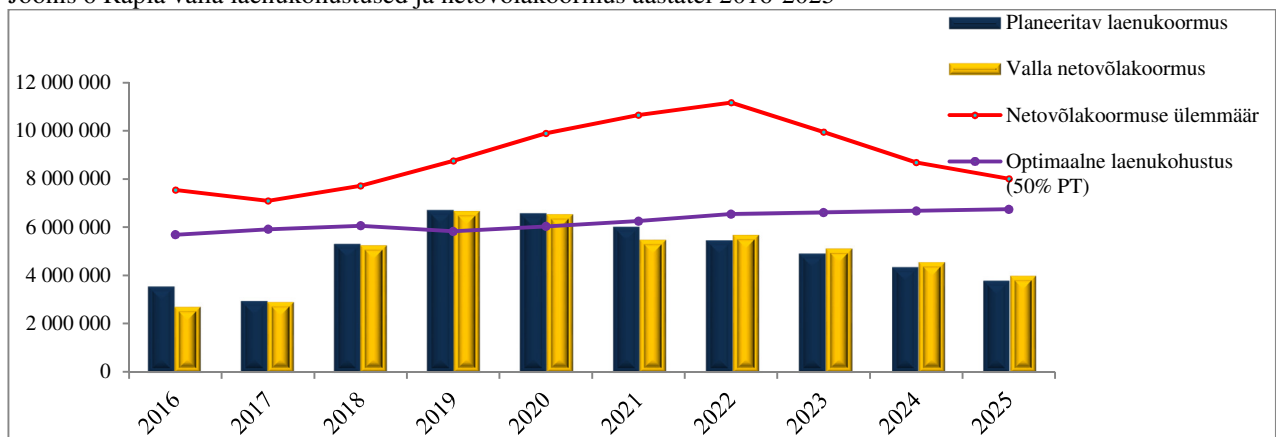
Tabel 13. Finantseerimistegevus perioodil 2016-2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava
Finantseerimistegevus	-581 414	-590 914	2 345 461	1 391 935	-128 065	-554 732
Kohustuste võtmine (+)	0	0	2 600 000	1 800 000	400 000	0
Kohustuste tasumine (-)	-581 414	-590 914	-254 539	-408 065	-528 065	-554 732

Rapla vallas on neli kehtivat laenulepingut. Strateegias on arvestatud laenulepingute pikkuseks 15 aastane tähtaeg. Rapla vallas on investeringuid plaanis teostada oluliselt suuremas summas kui planeeritav põhitegevuse tulem võimaldab. Planeeritud on perioodil 2018 - 2020. sõlmida olemasolevatele laenulepingutele lisaks kolm laenulepingut.

Kaasates täiendavaid laenuvahendeid, tuleb jälgida KOFSi võlakohustuste piirmääradesse jäämist. Strateegias planeeritud netovõlakooormus jääb lubatud piirmääradesse (vt joonis 6).

Joonis 6 Rapla valla laenukohustused ja netovõlakooormus aastatel 2016-2025

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoormus. Netovõlakoormus on võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe, kus netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustusena arvesse bilansis kajastatud kohustused ja mittekatkestatavad kasutusrendilepingud. Maksimaalset limiiti on võimalik saavutada, kui suurendada põhitegevuse tulemit põhitegevuse tulude suurendamise või põhitegevuse kulude vähendamisega, kuid see ei ole eraldi eesmärk: suure netovõlakoormusega on ka intressikulu oluliselt suurem ja laenude tagasimaksed, mis vähendab igapäevast tegutsemisvõimekust.

Likviidsete varade eelarveosa

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse alusel kuuluvad likviidsete varade muutuse koosseisu raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute ning võlakirjade saldo muutus. Likviidsete vahendite olemasolu lihtsustab valla rahavoogude planeerimist ning uute laenukohustuste võtmist kuna vähendab netovõlakoormust. Likviidsete vahendite jääki on võimalik planeerida kulutuste katteks (reservfond, palgavahendid) või vähendada kohustuste võtmist planeeritust väiksemas mahus.

Ülevaade valitseva mõju all olevatest üksustest

Arvestusüksustele kehtivad täpselt samad põhitegevuse tulemi ning netovõlakoormuse nõuded nagu kohaliku omavalitsuse üksusele. Arvestusüksuse koosseisu kuuluvad sõltuvad üksused määratakse raamatupidamise andmete alusel iga aasta lõpu seisuga. Rapla valla sõltuvateks üksusteks on SA Rapla Spordirajatised ja AS Rapla Vesi.

SA Rapla Spordirajatised eesmärgiks on sihtasutusele kuuluvate või tema kasutuses või haldamisel olevate spordirajatiste ja muu vara efektiivne majandamine. Sihtasutus sõltub suures osas Rapla valla sihtfinantseerimisest, kuigi teenib ka omatulu. Sihtasutus tegutseb mittetulunduslikult, asutuse põhieesmärgiks ei ole kasumi teenimine.

Eelnevatel perioodidel säästetud vahendid võimaldavad läbi viia investeringu Sadolin Spordihoone pallisaali valgustuse vahetuse energiasäästlikuma lahenduse vastu. Eeldatav kogumaksumus pallisaali valgustuse välja vahetamiseks planeeritult 24 000 tuhat eurot. Antud investering planeeritud ellu viia 2018 aastal. Tuleviku investeringutena oleks mõistlik panusta vahendeid konkurentsieelise kasvatamisele teiste lähiumbruse samal turuosal tegelevate ettevõtete ja uute teenuste võimaldamisele Sadolin Spordihoones.

Rapla Spordirajatised SA on kehtiv koostööleping Akzo Nobel Baltic AS-ga sõlmitud 2010 aasta alguses tähtajaga 10 aastaks (lõpeb 2019 aastaga). Antud leping annab aastas 50 000 EUR reklaamitulu. Teiste koostööpartnerite leidmine on olnud keerukas kuid mitte võimatu missioon. Akzo Nobel Baltic AS-ga loodetakse sõlmida uus pikaajaline koostöölepe 2019 aasta II pooles. Kui see ei peaks õnnestuma, tuleb puuduoleva reklaamitulu katteks teha järgmist:

- Leida uus reklaamipartner, kes oleks valmis hoone nimesponsorina panustama samas mahus
- Reklaamipartneri puudumisel katta antud summa Rapla Vallavalitsuse sihtfinantseerimise suurendamisega mahus 22 000 eurot ning 28 000 eurot teenuse hindade tõusuga ning kulude kokkuhoiuga.

AS Rapla Vesi on Rapla valla tütarettevõtte alates 24. aprillist 2013. AS Rapla Vesi põhitegevusaladeks on tarbijate varustamine joogiveega ning reovee ära juhtimine. Ettevõtte tegevuse eesmärgiks on müüa klientidele stabiilse survega vett, juhtida ära ning puhastada reovesi, töödelda keskkonnaohtlikud jäägid keskkonnaohutuks ja tagastada need keskkonda.

Vastavalt 2016-2010 kinnitatud ÜVK arengukavale on Rapla Vesi investeringuvajadus 2017 - 2018 aastal vee- ja kanalisatsiooni trasside rekonstrueerimiseks on 1,9 miljonit eurot. Antud investeringu maht oli varasemal perioodil planeeritud koos toetusega. Investeringu käigus oli planeeritud rekonstrueerida **Termo vee piirkond** s.o Mahlamäe, Lepiku, Kastani tänava trassid -uus ettevõtluspiirkond. Investeringuga loodaks eeldused uuele PKT meetmes arendatavale ettevõtluspiirkonnale vee ja kanalisatsiooni kättesaadavuse tagamiseks. Mahlamäe tänaval oli plaanis jätkata eelmise perioodil pooleli jäänud trasside pikendamist pereelamutele (potentsiaalseid liitujaid 20 majapidamist), samuti rekonstrueerida **Alu tee trassid Rapla linnas** - potentsiaalseid liitujaid 6-7 ja lisanduks planeeritav valla uus Hooldekodu Alu tee 1b, 3 kinnistul. Rekonstrueerimine tagab reoveepuhasti ülekoormatust liigese sadevete sattumist kanalisatsiooni trassidesse.

2014 - 2020 EL struktuuritoetuste taotlemise tingimustele ettevõtte ei kvalifitseerunud ning ettevõttel tuleb Rapla valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava investeringud ellu viia laenu- ja omavahendite arvelt. Täna teada oleva informatsiooni põhjal ei ole ka kaugemas tulevikus veesektoris võimalik investeringuid ellu viia EL vahendite kaasabil.

Rapla valla ÜVK arendamise kava lühiajalisest (2016 - 2019) investeringute osast on täna teada kaks piirkonda: Alu tee piirkond ja Metsapargi kortermajade piirkond. Mõlemas piirkonnas tuleb rekonstrueerida vee- ja kanalisatsioonitorustikke, kokku ca 4 km. Antud piirkondade torustikud on halvas seisus ning valmistavad opereerimisel

igapäevaselt probleeme (veetorustike lekkes, kanalisatsioonitorustikke ummistused, vajumised ning kõrge infiltratsioon). Rekonstrueerimistöde orienteeruvaks maksumuseks on planeeritud 560 tuhat eurot. Rapla valla ÜVK arendamise kava kohaselt peaks töid teostama hiljemalt 2019. aastal. Arengukava koostamisel ei olnud teada asjaolu, et võrreldes varasemate perioodidega EL Ühtekuuluvusfondi toetuse saamise tingimused muutuvad oluliselt ning seetõttu arvestati ÜVK arendamise kavas investeeringuid planeerides ka toetusrahadega. Tegelikult vee-ettevõttel ei õnnestunud saada EL Ühtekuuluvusfondi perioodi 2014-2020 toetust ja kavandatud investeeringud viiakse ellu märkimisväärses osas laenuvahenditega. Sellest lähtuvalt on investeeringu teostamine strateegias planeeritud 2020. aastaks ning ettevõtte netovõlakoorumus kerkib ettevõtte jaoks lubatust kõrgemaks.

Tabel 14. AS Rapla Vesi 2017 - 2020 planeeritud investeeringud

Aasta	Investeering	Kogumaksumus	Omaosalus	Laen	Märkused
2017	Koidu-Kastani piirkonna vee- ja kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine+ Mahlamäe-Lepiku tn eramutele vee- ja kanalisatsiooni rajamine	605 000	0	605 000	Tehakse 2017. aastal
2020	Alu tee ja Metsapargi piirkonna vee- ja kanalisatsioonitorustike rekonstrueerimine	560 000	260 000	300 000	Rapla valla ÜVK arendamise kava lühiajalised investeeringud, mis peaksid olema tehtud 2019. aasta lõpuks

Strateegias on planeeritud 2017. aastal investeeringuteks võtta 605 tuhande euro ja 2020. aastal 300 tuhande euro suurune laen kümneks aastaks.

Tabel 15 Sõltuvate üksuste eelarvestrateegia aastatel 2016 - 2021

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava
Sõltuvad üksused KOKKU						
Põhitegevuse tulud kokku (+)	777 817	793 812	794 526	880 667	859 905	860 312
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	98 222	104 000	104 000	108 500	111 500	133 500
Põhitegevuse kulud kokku (+)	618 050	651 802	671 354	691 924	685 105	698 268
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	8 930	0	0	0	0	0
Põhitegevustulem	159 767	142 010	123 172	188 743	174 800	162 044
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-83 868	-667 223	-61 052	-36 143	-623 811	-62 209
Eelarve tulem	75 899	-525 213	62 120	152 600	-449 011	99 835
Finantseerimistegevus (-/+)	-22 100	582 900	-82 600	-82 600	217 400	-90 500
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	-22 100	-22 100	-22 100	-22 100	-22 100	0
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	37 986	57 687	-20 480	70 000	-231 611	9 335
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-15 813	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	262 277	319 964	299 484	369 484	137 873	147 208
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	88 400	671 300	588 700	506 100	723 500	633 000
sh võlad kohaliku omavalitsuse üksusele	88 400	66 300	44 200	22 100	0	0
Netovõlakoorumus (eurodes)	0	351 336	289 216	136 616	585 627	485 792
Netovõlakoorumus (%)	0,0%	44,3%	36,4%	15,5%	68,1%	56,5%

Finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmine ja konsolideeritud näitajad

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

- Kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile
- Kinni pidamine netovõlakoorumuse ülemmäärast

Antud eelarvestrateegia puhul on prognoos koostatud kassapõhiste arvestuste alusel Rapla Vallavalitsuses ja arvestusüksused tekkepõhise arvestuse alusel, eeldusel et tekkepõhised prognoosid ei erine oluliselt kassapõhisest.

Eelarvestrateegia perioodiks planeeritud põhitegevuse tulem ja netovõlakoorumus vastavad KOF-i normatiividele.

Tabel 16 Rapla valla arvestusüksuse finantsdistsipliini tagamise meetmete ülevaade perioodil 2016 - 2021 (konsolideeritud)

	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 kava	2019 kava	2020 kava	2021 kava
Põhitegevuse tulud kokku	12 052 607	12 517 976	12 816 861	12 434 552	12 812 988	13 229 585
Põhitegevuse kulud kokku	10 662 736	11 497 299	11 432 747	10 797 639	10 997 767	11 300 088
Põhitegevustulem	1 389 871	1 020 677	1 384 114	1 636 914	1 815 221	1 929 497
Investeeringustegevus kokku	-2 474 987	-1 773 258	-3 678 295	-2 894 820	-2 144 370	-788 647
Eelarve tulem	-1 085 116	-752 581	-2 294 181	-1 257 906	-329 149	1 140 850
Finantseerimistegevus	-603 514	-8 014	2 262 861	1 309 335	89 335	-645 232
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 704 443	-760 595	-31 320	51 429	-239 814	495 618
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	-15 813	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 180 552	419 957	388 636	440 065	200 251	695 870
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	3 611 779	3 596 697	5 856 920	7 177 594	7 280 893	6 627 525
Netovõlakoomus (eurodes)	2 431 227	3 176 740	5 468 284	6 737 529	7 080 642	5 931 655
Netovõlakoomus (%)	20,2%	25,4%	42,7%	54,2%	55,3%	44,8%
Netovõlakoomuse ülemmäär (eurodes)	8 541 863	7 510 785	8 506 578	9 939 513	10 940 144	11 625 800
Netovõlakoomuse ülemmäär (%)	70,9%	60,0%	66,4%	79,9%	85,4%	87,9%
Vaba netovõlakoomus (eurodes)	6 110 636	4 334 045	3 038 294	3 201 984	3 859 503	5 694 144

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV-i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmine võib kaasa tuua sanktsioonid. KOFs näeb ette finantsdistsipliini tagamise meetmed kogu kohaliku omavalitsuse arvestusüksusele. Kohaliku omavalitsuse arvestusüksuseks on kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuvad üksused. Sõltuvaks üksuseks loetakse raamatupidamise seaduse mõistes üksust, mis on kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all; saab kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalikult-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksuselt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kokkuvõte

Eelarvestrateegia koostamise eesmärgiks on omavalitsuse jätkusuutliku finantspoliitika tagamine: positiivne eelarvetulem, laenude teenindamise ja investeerimisvõimekuse ja reservide olemasolu. Planeerimise eesmärgiks on tagada eelarveprotsessi stabiilsus, vahendite sihipärane ja efektiivne kasutamine. Raskemini prognoositavad on kaks olulist tululiiki – üksikisiku tulumaksu ja riigi tasandusfond. Tulumaks moodustab ca 60% Rapla valla põhitegevuse tuludes. Tulumaksu laekumise 1% suurune muutus eelarve strateegias tähendab ligikaudu 1% palgavahendite muutust.

KULUDE struktuur ei ole viimastel aastatel muutunud, muutunud ei ole ka valdkondades kulude jaotus. Elanikkond väheneb ja vananeb, valla finantseerimisvõimekus väheneb ja tulude tõus kulub tänase struktuuri ülalpidamiseks. Paremaks toimetulekuks tuleb kas tehtavad kulud vastavalt teenuse kasutajaskonnale üle vaadata või saada edaspidiseks arenguks riigilt lisavahendeid (omavalitsuste rahastamismudeli muutust).

Lähituleviku majandusarengu prognoosimine on keeruline, kuna maailmamajanduses valitseb ebamäärasus ning palju sõltub poliitilistest otsustest.

Lisa 1 Rahandusministeeriumile esitatav kokkuvõte

Tabel 17 Rapla valla arvestusüksuse ülevaade perioodil 2016 – 2021

	2016 täitmine	2017 eeldatav täitmine	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	11 381 942	11 828 164	12 126 335	11 662 385	12 064 584	12 502 774
Maksutulud	6 585 838	6 935 376	7 320 525	7 710 336	8 106 264	8 515 711
sh tulumaks	6 345 078	6 697 673	7 080 525	7 470 336	7 866 264	8 275 711
sh maamaks	240 760	237 703	240 000	240 000	240 000	240 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 194 271	1 215 500	1 237 378	1 133 119	1 131 947	1 154 586
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 555 554	3 660 288	3 550 973	2 801 035	2 808 030	2 813 767
sh tasandusfond	105 588	102 527	71 400			
sh toetusfond	3 103 389	3 251 156	3 254 975	2 617 104	2 620 826	2 623 879
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	346 577	306 605	224 598	183 931	187 204	189 888
Muud tegevustulud	46 279	17 000	17 459	17 895	18 343	18 710
Põhitegevuse kulud kokku	10 151 838	10 949 497	10 865 393	10 214 215	10 424 163	10 735 320
Antavad toetused tegevuskuludeks	927 925	880 383	814 477	828 474	854 821	866 585
Muud tegevuskulud	9 223 914	10 069 114	10 050 916	9 385 741	9 569 342	9 868 735
sh personalikulud	6 190 015	6 782 859	6 868 290	6 158 577	6 190 715	6 420 566
sh majandamiskulud	3 031 387	3 105 603	3 146 247	3 192 177	3 257 981	3 323 141
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	24 862	29 168	24 738	10 761	8 136	8 136
sh muud kulud	2 512	180 652	36 379	34 987	120 646	125 028
Põhitegevuse tulem	1 230 104	878 667	1 260 942	1 448 170	1 640 421	1 767 454
Investeeringitegevus kokku	-2 391 120	-1 106 035	-3 617 243	-2 858 677	-1 520 559	-726 438
Põhivara müük (+)	42 454	110 350	74 100	67 600	156 000	0
Põhivara soetus (-)	-3 217 352	-3 660 260	-5 362 148	-4 538 100	-1 720 900	-596 100
<i>sh projektide omaosalus</i>	-2 380 269	-1 160 703	-3 622 248	-2 795 419	-1 517 300	-561 100
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	837 083	2 499 557	1 739 900	1 742 681	203 600	35 000
Finantstulud (+)	1 421	1 000	800	800	800	200
Finantskulud (-)	-44 660	-56 682	-69 895	-131 658	-160 059	-165 538
Eelarve tulem	-1 161 016	-227 368	-2 356 301	-1 410 507	119 862	1 041 016
Finantseerimistegevus	-581 414	-590 914	2 345 461	1 391 935	-128 065	-554 732
Kohustuste võtmine (+)	0	0	2 600 000	1 800 000	400 000	
Kohustuste tasumine (-)	-581 414	-590 914	-254 539	-408 065	-528 065	-554 732
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 742 430	-818 282	-10 840	-18 572	-8 203	486 284
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	918 275	99 993	89 153	70 581	62 378	548 662
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	3 611 779	2 991 697	5 312 420	6 693 594	6 557 393	5 994 525
sh kohustused, mis ei kajastu finantseerimistegevuses	80 939	51 771	27 033	16 272	8 136	0
Netovõlakoormus (eurodes)	2 693 504	2 891 704	5 223 267	6 623 013	6 495 015	5 445 863
Netovõlakoormus (%)	23,7%	24,4%	43,1%	56,8%	53,8%	43,6%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	7 529 796	7 096 898	7 714 080	8 753 586	9 891 342	10 653 540
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	66,2%	60,0%	63,6%	75,1%	82,0%	85,2%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 836 292	4 205 195	2 490 813	2 130 573	3 396 327	5 207 677
Põhitegevuse tulude muutus	-	4%	3%	-4%	3%	4%
Põhitegevuse kulude muutus	-	8%	-1%	-6%	2%	3%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,12	1,08	1,12	1,14	1,16	1,16